

Nyborg og Ringe

Af Aksel Jensen og Hans Larsen

Foreningen for kirkegårdskultur har i år henlagt sit årsmøde til afholdelse i Nyborg, og som et naturligt indslag i årsmødets program skal vi besøge kirkegårdene i Nyborg og senere på ekskursionsdagen besøges kirkegården i Ringe.

De to byer er vidt forskellige, både i størrelse og historie. Nyborg er kendt af alle, en gammel købstad, endog en kort overgang hovedstad, hvor rigets mægtigste mænd samledes til rådslagning, »Danehof«, på Nyborg slot, som endnu kan besøges, men både før og efter denne »glansperiode« har byen været af særdeles vigtig betydning som overfartsby, ved det bredeste indenrigste farvand, Storebælt, som i tidligere tider lå som en fare for mennesker, der rejste mellem landets forskellige dele, og hvor byen, ligesom Korsør, måtte være forberedt på at indlogere rejsende, endog de fornemste, til tider i dage eller uger, indtil vejrforholdene gav mulighed for overfart.

Helt frem til vor tid har Storebælt jo i isvintre kunnet hindre samfærdslen mellem landets forskellige dele. Snart er dette slut, og når vi mødes i forsommeren 1989 kan man med egne øjne se, at starten er gået til århundredets største byggeri, Storebæltbroen.

Nyborgs lange historie som strategisk vigtig for samfærdslen kan også afspejle sig på kirkegårdene.

Nyborg

Den ældste kirkegård var beliggende omkring Vor Frue kirke; men blev nedlagt 1818. Arealet er nu udlagt som anlæg, dog således, at en del af de gamle gravsten er bevaret.

I 1818 blev en ny kirkegård, beliggende ved Christianslundsvej, taget i brug. Denne kirkegård benævnes nu Den gamle kirkegård, da der i 1924-25 blev anlagt endnu en kirkegård i Vestergade, benævnt Assistens kirkegård. Denne blev taget i brug 1928.

Igennem årene er der foretaget regulering af en stor del af Den gamle kirkegård, i den tid hvor alt skulle være med lige gange og ens gravsteder, så kirkegården har i nogen grad mistet sit særpræg.

Endnu har vi dog en afdeling, som ligger uberørt af regulering; men hvor der kun må foretages begravelser i bestående gravsteder. Derfor er mange gravsteder blevet sløjftet, og arealet er nu udlagt med græs.

På Den gamle kirkegård, som gennembrydes af en tørlagt voldgrav, der i mange år benyttedes som affaldsplads, fik man omkring 1950 tilladelse til at anvende arealet til urnegård, på den betingelse, at voldgraven forblev markeret. Det har i høj grad medvirket til at præge kirkegården i positiv retning. Urnegården blev indviet i 1957.

Allerede i 1966 var denne urnegård blevet for lille, så vi måtte inddrage en plæne til en lille urnelund. Denne afdeling blev meget benyttet, og der gik ikke

Nyborg Gamle kirkegård, parti fra urnegården med nyborgenseren, billedhugger Gunnar Slots skulptur, afsløret 1962.

mange år, inden den var belagt. I 1969 måtte vi igen til at anlægge urnegrave; men da vi ikke har mulighed for at udvide kirkegården, har vi på to gamle afdelinger, som er meget tyndt belagt, da der kun må begraves i bestående gravsteder, påbegyndt en ny afdeling med urnegrave. Dette har været muligt, da kiste-gravstederne ligger meget spredt, så vi i græsarealerne har kunnet lave felter med urnegrave. Meningen er, at efterhånden som gravstederne sløjfes, vil hele arealet være anvendeligt til urnegård.

I Nyborg, som på alle landets kirkegårde, vil en kirkegårdsvandring for den der har øjne at se med og fantasi, være en vandring, der afspejler områdets historie. Hvis man giver sig tid til at læse på gravstenene, kan man fantasere sig til et ganske klart billede af byen og dens liv. Heldigvis er mange af de gamle grave og gravsten bevaret, så vi endnu kan foretage denne vandring i historien, men meget er desværre forsvundet. Lad os håbe, at Mette Madsens lov om bevarelse af gamle gravminder bliver taget alvorligt af kirkegårdsbestyrelserne, så det lykkes at redde, hvad der endnu er tilbage, så også vore efterkommere kan føle samhørighed med tidligere slægtled og ikke blot møde en fællesplæne og et par sten, hvorpå der står »Mor«, »Far« eller »Onkel Kaj«.

Ringe kirkegård, indgangen ved egealléen af *Quercus robur* Fastigiata, plantet 1970, en ældre del, der ikke kan ses på billedet er plantet 1951, den første i landet. (Foto: Hans Larsen).

Ringe

Ringe kirkegård har ikke samme historiske vingesus over sig som Nyborg. Byen, og også kirkegården, er nærmest en forvokset landsbykirkegård. Indtil for ca. 100 år siden var området præget af store herregårde og bøndergårde, vi befinder os jo midt i den fede fynske muld.

Kirken har en tusindårig historie, og er vel opstået i forbindelse med den vækelse, der udgik fra det nærliggende »Holmekloster«, nu herregården Brahetrolleborg, senere udbygget og holdt i »sømmelig« stand af skiftende, endog betydningsfulde herremænd, der havde domicil på egnens mange herregårde.

Alt gik roligt, til omkring 1870 da det vedtoges at anlægge jernbanen Odense-Svendborg og senere Nyborg-Fåborg med knudepunkt i Ringe. Så kom udviklingen, dog holdt i ave af skiftende sogneråd/byråd, der ikke så det som en mulighed men en fare, at så mange »lønmodtagere« slog sig ned i byen.

Kirkegården bærer præg af denne udvikling, hvor den i århundrede havde ligget som en lille have omkring kirken, med sognebørnene begravet i afgrænsede områder for de forskellige bosteder, lagt i direkte retning mod deres tidligere hjem.

Nu måtte der foretages udvidelser, først i 1905, da kirken blev selvejende, de næste udvidelser kom i 1923 - 1930 - 1936 - 1951 og sidst i 1976, hvor der samtidig blev udlagt arealer til en ny kirkegård udenfor byen, men i tilknytning til byens meget store skole- og fritidsområde.

Ringes kirkegård, askefællesgraven »Engen« anlagt i 1984. (Foto: Hans Larsen, 1986).

Denne nye kirkegård bliver nok aldrig anlagt, da brændingsprocenten og benyttelse af fællesgraven her, som andre steder, er stærkt stigende (1975 ca. 75%).

Skiftende menighedsråd har fulgt udviklingen og opfyldt lovens krav, som gav dem ansvar, ikke alene for kirkebygningen og præstegården, men også for at der var reserveret tilstrækkelig jord til begravelsesplads. Befolkningens ønsker om at ændre vanerne fra det individuelle gravsted til fællesgraven blev også fulgt op, idet man i 1953 anlagde den første fællesplæne »Korset«, som blev udlagt med både aske og kistegrave. Senere anlagdes en større kistefællesgrav »Egelunden«, og en større askefællesgrav »Engen«. I alle tre afdelinger er det tilladt at lægge en plade med navn og data i plænen, idet menighedsrådet altid har været imod, og ikke set nogen mening i, at et menneske blev anonymt (udslettet), fordi det forlod denne verden.

Menighedsrådene har heller ikke villet påvirke folks valg af begravelse/bisættelse, så fredningstiden er ens, uanset om man vælger kiste eller urnegrav, og alle gravsteder udlægges gratis i første fredningsperiode.

Kirkegården i Ringe er på ca. 4 ha. Desuden administreres helt eller delvist 4 kirkegårde herfra, ligesom kirkegården udfører en del enkeltopgaver for andre menighedsråd.